

A-kassernes medlemstal steg med 5.000 første halvår 2010

Hovedparten af stigningen står a-kasserne for offentligt ansatte for – som et resultat af de mange nyuddannede, der typisk melder sig på arbejdsmarkedet før sommerferien, men formentlig også fordi krisen og de bebudede besparelser har mindet lønmodtagerne på det offentlige område om, at de også har en arbejdsløshedsrisiko. Medlemstallet i midten af 2010 er knap 9.000 højere end det hidtidige lavpunkt pr. 1. januar 2009. Det viser opgørelsen over medlemstallet 1. juli 2010. Medlemsfaldet i LO-forbundenes a-kasser fortsætter, mens de ideologisk alternative a-kasser stadig går frem.

ANALYSE

Jesper Due & Jørgen Steen Madsen

23. august 2010

Medlemsudviklingen i a-kasserne har været ude i noget af en zigzag-bevægelse i første halvår 2010. Efter at det kontinuerlige fald fra 1995 til 1. januar 2009 var vendt til en fremgang i begyndelsen af 2009 på grund af krisen, vendte den faldende tendens tilbage i andet halvår 2009. Og det fortsatte ind i 2010, hvor a-kasserne medlemsmæssigt per 1. maj 2010 var tilbage ved lavpunktet. Tilsyneladende var kriseperioden fra sensommeren 2008 og frem uden større effekt på medlemstallet – måske fordi stigningen i arbejdsløsheden generelt er aftaget i 2010. Til gengæld er der frem til 1. juli kommet en ny vending. Medlemstallet bevæger sig igen opad, så man med 2.067.405 dagpengeforsikrede medlemmer nu ligger 9.000 over bundniveauet.

Den største fremgang er sket i juni måned i de a-kasser, der alene eller alt-overvejende dækker offentligt ansatte som fx SL, Lærerne, Sundhedsorganisationerne og BUPL. Disse kasser har haft en stigning på typisk mellem 1 pct. og 2 pct. alene i juni. Sammen med akademikerorganisationernes a-kasser repræsenterer de den altovervejende del af fremgangen på godt 6.000 dagpengeforsikrede i juni.

Stigningen er dermed udtryk for et tilbagevendende mønster i a-kassernes medlemstal, hvor uddannelsesorganisationerne netop typisk vokser op mod

sommerferien, fordi mange nyuddannede melder sig på arbejdsmarkedet. Der synes dog også at være en sammenhæng med den økonomiske krise og de bebudede besparelser i den offentlige sektor. Hvis vi ser på udviklingen i medlemstallet for de fire nævnte a-kasser, så faldt tilgangen i juni måned under toppen af højkonjunktoren i 2007 og 2008, til et niveau på godt 2.000 ny medlemmer, mens det efter krisens gennemslag i 2009 og 2010 steg til mellem 3.000 og 3.400. Lønmodtagere på det offentlige område er blevet mindet om, at de også har en arbejdsløshedsrisiko. Arbejdsløsheden rammer typisk nyuddannede hårdest, og da de har ret til dagpenge på dimittendsats, vil der i kriseperiode være en tendens til stigende tilgang til a-kasserne.

Siden 1. januar er antallet af dagpengeforsikrede vokset fra 2.062.700 til 2.067.405, dvs. med knap 5000. Stigningen er dermed så begrænset, at den kun marginalt har ændret ved a-kassernes organisationsgrad (jf. Faktaboks 1). Det kan derfor heller ikke siges, at være et afgørende vendepunkt. Andet halvår 2010 kan på samme måde som i 2009 vise sig igen at reducere det samlede medlemstal, men hvis krisetendenserne styrkes på såvel det private som det offentlige område, er det også et muligt scenario, at a-kassernes medlemstal igen kommer ind i en mere konstant vækst.

Den mangeårige tendens til et fald blandt LO-forbundenes a-kasser og en samtidig stigning i de ideologisk alternative a-kassers andel af de dagpengeforsikrede er fortsat ind i 2010, hvor LO-området har mistet ca. 10.000 medlemmer, mens de ideologisk alternative har fået næsten 4.500 nye medlemmer. Akademikerorganisationerne har haft en vækst på ca. 5.500 medlemmer, mens de øvrige områder kun har været præget af mindre udsving (jf. Faktaboks 2).

Tallene i Faktaboks 2 giver udtryk for en mere dramatisk udvikling. Det skyldes en sammenlægning mellem en tidligere LO-kasse, STA, og en tidligere FTF-kasse, IT-faget og Merkonomernes a-kasse. Den nye samlede organisation, ”min A-kasse”, er med næsten 41.500 medlemmer placeret under gruppen ”Øvrige”. Hvis de var fordelt med de hidtidige medlemstal på LO- og FTF-området, ville LO-kassernes fald på godt 40.000 medlemmer blive reduceret til 10.000, og FTF-kassernes fald på godt 7.000 blive vendt til en lille fremgang i første halvår 2010.

Min A-kasse har i sin markedsføring lanceret sig med en tydelig afstand til den klassiske a-kasse som et moderne mere serviceorienteret forretningskoncept. Et udtryk for den stigende indbyrdes konkurrence mellem a-kasserne, der er et resultat af retten til tværfaglighed. Så det er efterhånden svært at tale om ”den klassiske a-kasse” længere. Min a-kasse ligger dog helt klart langt fremme i denne proces.

Det er til dels den samme historie som udviklingen i CA a-kasse, der hidtil har været en akademisk a-kasse med tilknytning til forbundet C3 (civiløkonome). Som nævnt i artiklen om medlemstallet per 1. januar 2010, er CA a-kasse gået ud i en direkte konkurrence om fagforeningsmedlemmer i forbindelse med, at C3 pr. 1. januar 2010 er fusioneret med DJØF. Således er i tilknytning til CA a-kasse åbnet et særligt selskab, der for 50 kr. om måneden tilbyder retshjælp i konflikter om ansættelsesvilkår og dermed går de akademiske fagforeninger direkte i bedene.

Tilbuddet lanceres uden omsvøb som et alternativ til egentligt fagforeningsmedlemskab. Det er således en udfordring til dobbeltmedlemskabet: at man er medlem både af fagforening og den dertil knyttede a-kasse, der har været et afgørende kendetegn ved det danske arbejdsløshedsforsikringssystem siden starten i 1907.

Fakta om analysen

FAOS har i 2008 og 2009 fulgt udviklingen i arbejdsløshedskassernes medlemstal og dækningsgrad tæt. Fremover analyser vi tallene hvert halve år. Da det frivillige arbejdsløshedsforsikringssystem dækker både lønmodtagere og selvstændige, er begge grupper taget med, og dækningsgraden måles derfor også på hele arbejdsstyrken, dvs. både beskæftigede lønmodtagere og selvstændige samt arbejdsløse. Vi gør derved en dyd ud af nødvendigheden, idet de umiddelbart tilgængelige medlemstal, der offentliggøres på Arbejdsdirektoratets hjemmeside hver måned, ikke skelner mellem lønmodtagere og selvstændige. Siden det pr. 1. september 2002 blev muligt for alle a-kasser at blive tværfaglige, er der blevet sat fart i en proces, hvorefter flere og flere a-kasser optager både lønmodtagere og selvstændige. Det gælder således 20 ud af 29 a-kasser.

Medlemstallene offentliggøres med mindre end to måneders forsinkelse, og når vi anvender de nyeste tal fra den kvartalsvise arbejdskraftundersøgelse til målingen af dækningsgraden, kan der således gives et – set i statistisk sammenhæng – meget aktuelt billede af arbejdsløshedsforsikringens udvikling.

Faktaboks 1 A-kassernes organiseringsgrad 1995-2009

	1.1.1995	1.1.2001	1.1.2005	1.1.2009	1.7.2009	1.1.2010	1.7.2010
Beskæftigede	2.568.000	2.697.000	2.698.000	2.770.000	2.763.000	2.665.000	2.665.000
Arbejdsløse	214.000	153.000	170.000	153.000	180.000	230.000	230.000
Arbejdsstyrke i alt	2.782.000	2.850.000	2.868.000	2.923.000	2.944.000	2.895.000	2.895.000
Dagpengefor-sikrede	2.213.800	2.190.188	2.145.370	2.058.623	2.072.891	2.062.700	2.067.405
Organiserings-Grad	79,6%	76,8%	74,8%	70,4%	70,4%	71,3%	71,4%

Kilder: AK-Samvirke, Arbejdsdirektoratet, Danmarks Statistik, Arbejdskraftundersøgelsen og egne beregninger. Tallene fra Arbejdskraftundersøgelsen er fra det tilsvarende kvartal som medlemstallene. Dog er tallene for 1.7.2010 fra 1. kvartal 2010, der er de nyeste tal over arbejdsstyrken.

Faktaboks 2 Dagpengeforsikrede fordelt på organisationsområder

	1.1.1995	1.1.2001	1.1.2005	1.1.2009	1.7.2009	1.1.2010	1.7.2010
LO	1.313.832 59%	1.216.631 56%	1.111.012 52%	953.473 46%	941.476 45%	927.460 45%	887.336 43%
AC	158.029 7%	193.044 9%	223.984 10%	243.127 12%	248.991 12%	251.981 12%	257.583 12%
FTF	314.421 14%	340.800 16%	349.280 16%	335.096 16%	340.347 16%	337.225 16%	329.962 15%
LH	74.850 3%	79.972 4%	76.675 4%	81.397 4%	84.047 4%	86.093 4%	88.287 4%
Ideologisk Alternative	143.714 7%	161.567 7%	192.219 9%	247.794 12%	258.322 13%	262.331 13%	266.790 13%
Øvrige	208.954 10%	198.174 9%	192.200 9%	197.736 10%	199.681 10%	197.610 10%	196.019 10%
min A- kasse**							41.438 2%
I alt	2.213.800 100%	2.190.188 101%	2.145.370 100%	2.058.623 100%	2.072.891 100%	2.062.700 100%	2.067.405 100%

Kilder: AK-Samvirke, Arbejdsdirektoratet og egne beregninger. I AC-organisationernes medlemstal er af sammenlignelighedsgrunde fortsat medreg-

net Ingeniørernes A-kasse, selv om forbundet per 1. januar 2009 er udmeldt af AC, og a-kassen derfor formelt skulle være henregnet under gruppen af øvrige. På samme måde kunne der – jf. artiklen ovenfor – argumenteres for, at CA a-kasse blev fjernet fra AC-området og henregnet under de alternative a-kasser. Da kassen stadig dækker det akademiske område, har vi dog bibeholdt dens placering her.

De *ideologisk alternative* a-kasser er tilknyttet organisationer, der er opstået og har udviklet sig i et erklæret modsætningsforhold til den etablerede fagbevægelse. Gruppen omfatter Danske Lønmodtageres a-kasse, Kristelig a-kasse samt Frie Funktionærer.

Gruppen *øvrige* består af Business Danmarks a-kasse, ASE og DANA. De to sidstnævnte kasser er placeret her, fordi de oprindeligt alene er for selvstændige – herunder dog også direktører og andre virksomhedsledere – og derfor kan ses som et supplement – og ikke som et alternativ – til det eksisterende forsikringssystem. Efter den nye lov om tværgående a-kasser fra 1. september 2002 har ASE og DANA åbnet op for almindelige lønmodtagere, og på det område er de således nu på samme måde som de ideologisk alternative i direkte konkurrence med de traditionelle fagforeningers a-kasser – om end den ikke formuleres i tilsvarende ideologiske termer. Frem til 2002 var godt og vel en tredjedel af medlemmerne i både ASE og DANA lønmodtagere og arbejdsløse, hvilket dækker over den gruppe af virksomhedsledere, der var tilsluttet disse kasser. Efter åbningen for almindelige lønmodtagere er der stadig samme andel lønmodtagere og arbejdsløse i DANA, mens den er steget til næsten halvdelen i ASE. Det svarer til en stigning på omkring 20.000 medlemmer, der godt kunne rubriceres i gruppen for ”gule” eller ideologisk alternative. Ifølge ASE er kassens målgruppe først og fremmest lønmodtagere, der ikke er medlemmer af en a-kasse i forvejen. Men der appelleres samtidig helt klart til folk, der er ”trætte af fagforeninger”. ASE’s fremgang kan således ses som en direkte trussel mod de traditionelle organisationer og ikke mindst det klassiske ”dobbeltmedlemskab”, hvor man vælger den samlede pakke: den sammenknyttede a-kasse og fagforening.

** Den ny ”min A-kasse” består af den tidligere LO-kasse ”STA” og den tidligere FTF-kasse ”IT-faget og Merkonomerne” (knap tre fjerdedele af medlemmerne kommer fra STA og godt en fjerdedel fra ”IT-faget og Merkonomerne”). Vi har her placeret den selvstændigt for at fremhæve den nye sammenslutning. I fremtiden vil den blive placeret i gruppen ”Øvrige”.

Vi har tidligere skrevet om CA a-kasse, der er fortsat, selv om de tidligere civiløkonomer er gået ind i DJØF. Så der er nu en direkte konkurrence mellem AAK og CA a-kasse. Tilsyneladende går det udmærket for CA a-kasse, der fastholder medlemmerne. Den er som hidtil placeret som AC-kasse – selv om den også fisker i rørt vande rent fagforeningsmæssigt ved at tilbyde en slags advokatforsikring, der skal kunne gøre det ud for et fagforeningsmedlemskab. På den måde er CA a-kasse ideologisk alternativ, fordi de søger at lokke folk til at blive enkeltmedlemmer (inkl. den nævnte forsikring) og så skippe fagforeningen, der sædvanligvis vil være DJØF.

Jesper Due og Jørgen Steen Madsen er professorer og arbejdsmarkedsforskere ved forskningscenteret FAOS, Sociologisk Institut, Københavns Universitet.